

Column

'Zonder een sterk moreel kompas is gevechtskracht niets meer dan georganiseerd geweld'

Sergei Boeke is politiek adviseur bij het NAVO-hoofdkwartier JSEC in Ulm, Duitsland. Hij schrijft op persoonlijke titel.

Midden in de nacht, ergens in zuid-Afghanistan, medio 2012. Een Australische commando communiceert met de helikopterpiloot die zijn eenheid komt ophalen: 'We hebben zeven gevangenen!' Het antwoord luidt dat er plek is voor zes man extra. De loadmaster hoort een pop, gevolgd door 'Ok, we hebben er zes'. Deze moord werd onlangs onthuld door een militair wiens geweten begon te knagen. Het geval kwam niet eens voor in het *Brereton-report*, het onderzoek naar vermeende oorlogsmisdrijven van Australische elitetroepen van de Special Air Service (SAS) en commando's. Het onderzoek beschrijft in detail dat het aannemelijk is dat zeker 39 ongewapende burgers zijn gedood, niet in de hitte van de strijd, maar in koelen bloede buiten gevechtssituaties. Vermoord dus. Eenheden namen vaak 'throwdowns' mee; wapens om bij slachtoffers achter te laten om de indruk te wekken dat die bewapend waren toen ze werden neergeschoten. Het rapport omvat zo'n 450 pagina's, waarvan het merendeel bijlagen. Veel passages zijn zwart gemaakt om potentiële strafzaken niet te belemmeren - of omdat ze te beschamend zijn. Het rapport lees niet vrolijk weg, maar zou wel verplichte kost moeten zijn voor elke militair.

Het onderzoek veroorzaakt enorme reputatieschade: sommigen noemen het al het Mý Lai of Abu Ghraib van Australië. Maar het kan veel meer losmaken. Australië heeft weliswaar een diepgravend en alomvattend onderzoek verricht, maar andere landen nog niet. Eén Australische getuige meldde dat het gedrag van hun SAS in Afghanistan verbleekte bij wat de Britse SAS en Amerikaanse Navy SEALs allemaal hebben uitgespookt. Er zijn sterke aanwijzingen dat zij eveneens structureel oorlogsmisdrijven pleegden en meerdere berichten wijzen op een 'warrior culture' die volledig ontspoorde. Het heeft geleid tot incidentele rechtszaken waarvan de bekendste – Navy SEAL Eddie Gallagher – nota bene een officieel amnestie van president Trump kreeg. Overigens zijn er geen aanwijzingen dat Nederlandse *special forces* zich schuldig hebben gemaakt aan oorlogsmisdrijven, wat een journalist van Trouw er niet van weerhield een kliklijn te openen. Rechtszaken in de VS en het VK schetsen het beeld dat het om enkele rotte appels zou gaan. Het Brereton-rapport stelt het tegenovergestelde: als de mand niet goed is, zullen alle appels daarin bederven.

In de militaire wereld staan Angelsaksische elite-eenheden zoals de SAS en SEALs juist aangeschreven als het summum van krijgsmanschap en professionaliteit. Hun training en *operating concepts* vormen een voorbeeldfunctie voor vele anderen. En binnen de NAVO zijn *special forces*-eenheden in de afgelopen jaren enorm gegroeid in omvang en belang. Het Brereton-rapport beschrijft meerdere organisatorische problemen en constateert dat er een vervaging is ontstaan tussen 'leadership and mateship', een verdraaiing van de relatie tussen officier en onderofficier, en een glijdende schaal van wangedrag naar oorlogsmisdrijven. Aangezien het toekomstige gevecht op land zich zal kenmerken door steeds kleinere en zelfstandigere eenheden, liggen deze gevaren op de loer. *Esprit de corps* is – zoals eerder aangegeven – essentieel voor het militaire beroep. Maar zonder een sterk moreel kompas is gevechtskracht niets meer dan georganiseerd geweld. Als trots verwordt tot arrogantie en beheersing van geweld verandert in verheerlijking ervan, dan leidt het hellend vlak onherroepelijk tot oorlogsmisdrijven. In Afghanistan waren het telkens *special forces* die, in hun eigen woorden, op jacht gingen naar de 'bad guys'. Ze zijn helaas aangetroffen.